

Ponosni pomnik preteklosti

Od t. i. rdečega pasu do modnih revij na sedežu komunistične partije – V Bellevillu pridih vaškosti ni zgolj turistom v veselje – Za svojega so ga izbrali predvsem hipsterji – Prav tu je marca 1871 vzniknila pariška komuna

Tekst: **Agata Tomažič**

Delavstvo verjetno ni prva družbena skupina, na katero bi človek pomislil, ko se odpravlja v Pariz. Francoska prestolnica se je po zaslugi vrhunskih obrtnikov oglaševalske stroke v možganih večine tujcev zasidrala predvsem kot mesto razkošja, visoke mode, rogljičkov, voščenih lutk in kar je še podobnih plehkosti. Pa vendar je bil Pariz prizorišče marsikaterega boja za delavske pravice, ki so ga zgodnji proletarci izbojevali tudi za nas. Recimo prvi teden plačane dopusta, ki so ga v 30. letih 20. stoletja najprej uvedli francoski delodajalci kot odgovor na pritisk sindikatov. Ampak v bistvu se je začelo mnogo prej, s pariško komuno, ki se je v pariški četrti Belleville še vedno s ponosom spominjajo.

Belleville mnogi poznamo iz sijajnega animiranega filma *Trojčice iz Bellevilla*, kjer je prikazan kot oaza ruralnega, ki jo je preraslo vele-mesto. In točno tako je v resnici: v Parizu, razdeljenem na okrožja ali arondismane (fr. *arrondissement*), ki so razvrščeni v obliki polža, je Belleville še danes eden redkih predelov, ki mu je uspelo zadržati nekakšen pridih vaškosti, pa ta ni zgolj turistom v veselje. Tovrstno pretvarjanje je namreč značilno za hribček Montmartre in s kamnitimi kockami tlakovane uličice pod nemogoče kičasto baziliko Sacré-Cœur. Ves ta del zgolj tujcem v zadoščenje poustvarja občutek, da so prišli v tisti pravi Pariz dvajsetih let 20. stoletja, ko so v njem životali nadarjeni umetniki, ki so šele imeli prodreti skozi

trnje revščine do zvezd svetovne slave in bogastva. Za nekatere turiste, ki jih na Montmartru razložijo iz avtobusov, bi dala roko v ogenj, da resno pričakujejo, kako bo izza vogala zdaj zdaj stopil tisti pravi Parižan z baretko na glavi in bageto pod pazduho ter raztegnil mini harmoniko, iz bližnje veže pa mu bo pritegnila sama Edith Piaf, po čudežu in prav posebej za to priložnost vstala od mrtvih.

Belleville poznamo iz sijajnega animiranega filma *Trojčice iz Bellevilla*.

Foto: Wikipedia

Simbol drznega upora proti vladajočim je ovekovčen na muralu, ki obdaja park.

Vzbujati takšne upe pri turistih ni samo nemoralno, temveč tudi trapasto, saj je bila Edith Piaf v resnici rojena prav v Bellevillu. Ta se razprostire pred vašimi očmi, ko prilezete na plano iz pariškega drobovja, se pravi podzemne postaje Belleville (če ste se odločili za raziskovanje mesta z dobrim starim metrojem in ne s kakšnim bolj naprednim prevoznim sredstvom, recimo električnim kolesom). Bulvar Belleville na prvi pogled ne vzame sape, saj je podoba čisto navadnega pariškega okrožja z malce večjim deležem priseljencev – v Bellevillu se je udomačila kitajska skupnost. Treba se je podati v stranske uličice, ki te kmalu povedejo do največjega dragulja te četrti: parka.

Kdo so pravi Parižani in ali sploh obstajajo

Zelene površine so v Parizu, dasiravno so jih urbanisti načrtno uvajali in varovali, precejšnja redkost in zato tudi dragocenost. Bolonjski gozd, park Luxembourg, vrt Tuilerije in morda celo parkec pod cerkvice Notre-Dame z ljubkim imenom Jardin des Amoureux, Vrt zaljubljenih, menda pozna večina občasnih do rednih obiskovalcev Pariza. Park Belleville pa še zdaleč ne sodi na seznam znamenitosti, ki jih odključajo turisti z avtobusom (seveda ne, ti se raje sprehajajo po Montmartru). In prav tu bije pravo srce Bellevilla: po travnikih na gričku se, če je le količkaj lepo in toplo vreme, razprostirajo in poganjajo Parižani. Da, pravi Parižani, ta izmuzljiva vrsta, za

katero je že marsikdo podvomil, da sploh obstaja. Seveda obstaja, vendar v najmanj toliko sortah kot recimo jabolka.

Belleville so si za svojega izbrali predvsem hipsterji, mladi privrženeci alternativnih življenjskih slogov, kar na zunaj izpričujejo že z nenavadno nošo, ki vključuje nemalo starih ali *vintage* (kar Francozi seveda izgovarjajo *vintadž*) oblačil. Od svetovnih nazorov jim je blizu naravovarstvo – da skrbijo za nizek ogljični odtis, bi se dalo sklepati po velikem številu koles, s katerimi se prevažajo po domači četrti.

Razlog, zaradi katerega so se prebivalci Bellevilla odrekli avtomobilom, je seveda lahko tudi bolj prozaičen: lastništvo avtomobila se zdi v Parizu, ki ga vsakodnevno duši promet na obvoznici pa tudi v notranjosti, čista norost. Da o potratnosti ne govorimo, saj mora lastnik avta neizogibno najeti tudi garažo, v državi z razmeroma dobro razvejenim javnim prevozom, predvsem železniškim, pa se je odreči osebnemu avtomobilu skorajda edino razumno, vsaj s finančnega vidika.

Prihranki oziroma nižji življenjski stroški so verjetno tudi tisti mik, ki je v Belleville privabil vse te mlade, ki jih srečujemo na njegovih ulicah. Najemnine za stanovanja so tu še vedno nižje kot v marsikaterem drugem arondismaju, obenem pa je Belleville vendarle znotraj obvoznice (fr. *périphérique*) in tudi stopnja kriminala ni skrb vzbujajoča.

Foto: Shutterstock

Belleville so si za svojega izbrali predvsem hipsterji, mladi privrženeci alternativnih življenjskih slogov.

Kako dramatično nižje so cene v Bellevillu, izkusim na lastni koži, ko me sprehod zalakotni in si sklenem poiskati nekaj za pod zob v obliki kosila. Restavracija, kjer sedem na eno lesenih klopi, se resda ponaša s strežnim osebjem, ki je enako sovražno in ukazovalno kot v bolj turističnih predelih Pariza, toda cene so take kot v Ljubljani: 14 evrov za meni, ki vključuje predjed, glavno jed in sladico, resda v ne prevelikih porcijah, se tu zdi kot sanje. Za primerjavo: približno toliko je v okolici večjih turističnih znamenitosti in muzejev treba odšteti za navadno solato z nekaj popečenci. In še s tem je treba biti kar zadovoljen, saj je prehranjevanje v restavracijah v Parizu lahko mnogo, mnogo dražje.

Rušenje starih sosesk v boju zoper kolero in upore

Belleville je s svojimi nizkimi hiškami brez francoskih balkonov in ulicami, kjer bi bilo še danes zlahka namestiti blokado, res pomnik preteklosti. Ozke uličice so v sklopu velike prenove Pariza, na čelu katere je bil mestni urbanist baron Georges Eugène Haussmann (1809–1891), zradirali prav zato, ker so vedeli, da se upor tam lažje skoti kot na prostranih bulvarjih. Uradno je bil motiv za rušenje

starih mestnih četrti predvsem skrb za higieno in preprečevanje širjenja nalezljivih bolezni, ki so imele v takih okoljih prosto pot – Pariz je v 30. letih 19. stoletja doživel dokaj neprijetno epizodo kolere. A Belleville se je Haussmannovim širokopoteznim načrtom na srečo izmuznil in naključje (ali pa tudi ne ...) je hotelo, da je bila marca leta 1871 prav tu ustanovljena pariška komuna, ki so jo krvavo zatrli po dveh mesecih in 10 dneh obstoja. Pariška komuna v tistem času v Franciji ni bila edina, podobne oblike avtonomnih tvorb z neposredno demokracijo, ki je pozneje evolvirala v komunizem, so bile še v Lyonu in Marseillu. Vsekakor pa je imela pariška najdaljši rok trajanja in glas o njenem obstoju je segal najdlje onkraj njenih meja. Da je vzniknila prav v tem, vzhodnem predelu Pariza, ni bilo nič nenavadnega, saj je prav tod živelo največ pripadnikov delavskega sloja. Delitev, po kateri vzhod mesta poseljujejo revnejši sloji, zahod pa premožnejši, v Parizu z manjšimi izjemami drži še danes in jo potrdi že kratek sprehod po sedmem, osmem, šestnajstem in sedemnajstem arondismaju, kjer so zrasle najlepše hiše in so najdražje restavracije.

»Dobimo se na Gobelinih!«

Pariško delavstvo je bilo v 19. stoletju zaposleno predvsem v gradbeništvu, na področju obdelave kovin in v raznih manufakturah, rokodelskih delavnicah. Med njimi so bile tudi ženske, ki so delale

Pariška komuna, ki ima v Ljubljani in Mariboru celo svojo ulico, je po 150 letih od ustanovitve in propada pri nekaterih osovražena, pri drugih čislana.

zlasti v tekstilni industriji. Eden večjih tekstilnih kompleksov, tovarna gobelinov in tapiserij ter preprog in podobne tekstilne opreme, še danes stoji v bližnjem trinajstem okrožju in nosi zabavno ime Les Gobelins.

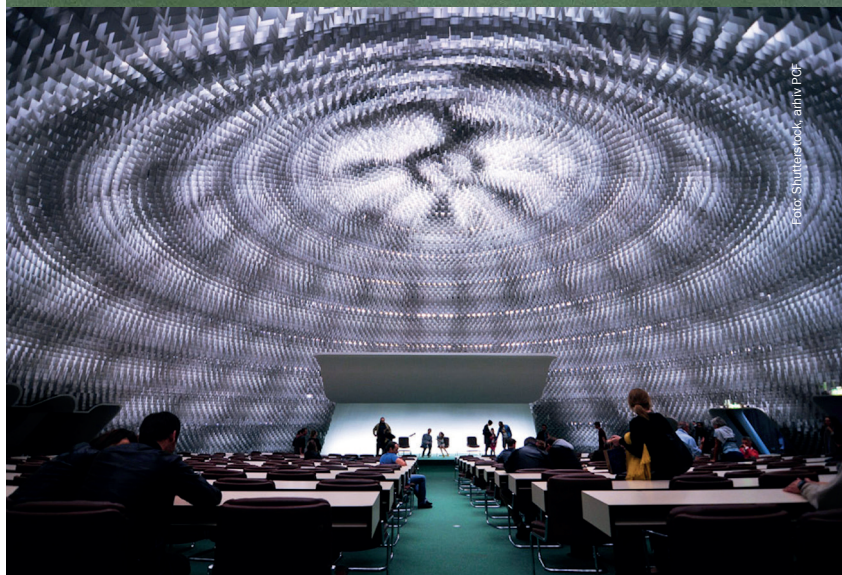
Tako je danes ime tudi postaji metroja. V zvezi s tem me je od nekdanj zabavalo, da v Parizu dejansko lahko izrečeš stavek »Dobimo se na Gobelinih!«, ki ima celo smisel. Poslopje so nedavno revitalizirali in mu vdihnili novo, posodobljeno namembnost: zdaj so v prostorih nekdanje tovarne obrtne delavnice za natančna restavratorska dela, od tapetništva do obnavljanja starinskih lestencev.

Pariška komuna, ki ima v Ljubljani in Mariboru celo svojo ulico, je po dobrih 150 letih od ustanovitve in propada pri nekaterih osovražena, drugje čislana. Simbol drznega upora proti vladajočim v njej še vedno vidijo tudi prebivalci Bellevilla, kjer so glavni zgodovinski dogodki iz tega obdobja ovekovečeni na muralu, ki obdaja park. Avtor poslikave je mladi umetnik Simon Michel (letnik 1992), za mural kot način počastitve 150. obletnice ustanovitve komune pa so se leta 2019 prebivalci odločili na glasovanju za samoprispevek. Poslikava naj ima komemorativno in hkrati edukativno noto, so sklenili pristojni. Mural se danes lepo vklaplja v okolje Bellevilla, kjer je na oglasnih stebrih tudi nemalo plakatov, ki razglašajo upokožitev pri starosti 60 let za neodtujljivo pravico in vabijo k včlanitvi v Francosko komunistično partijo (PCF – Parti communiste français).

Kljub revolucionarni preteklosti pa Belleville nikoli ni bil ena od občin, ki so tvorile t. i. rdeči pas – izraz, ki se je začel uporabljati po drugi svetovni vojni in je označeval skupek občin, kjer so za župane izvolili člane komunistične partije. Jasno, Belleville je del Pariza, ki nikdar ni imel komunističnega župana (zato pa jih je imel nemalo iz vrst stranke socialistov ali PS; njihova članica je tudi zadnja županja Anne Hidalgo, ki ji gredo med drugim zasluge za to, da je iz središča izgnala avtomobile ter privabila kolesa, tudi električna), zato pa je bila stranka bolj priljubljena v delavskih predmestjih.

Da, gre predvsem za tiste četrti, ki so na severu, nekoliko pa tudi na vzhodu Pariza in se danes znajdejo na prvih straneh časopisov le, ko v njih gorijo avtomobili in se upira priseljska mladina. Tista

Prelepa modernistična stavba, v kateri ima sedež francoska komunistična partija, je zrasla v času debelih krav, v 60. letih dvajsetega stoletja, zato ni nič čudnega, da so jo dali projektirati slavnemu brazilskemu arhitektu Oscarju Niemeyerju.

Največji dragulj Bellevilla je park, četudi se zdaleč ne sodi na seznam pariških znamenitosti. Je pa od tu imeniten razgled na najbolj razvpite med njimi.

Fotografija Shutterstock

blokovska naselja, mimo katerih se kot turist pelješ z letališča Charles de Gaulle in raje gledaš stran, ker so tako grda. Večino so zgradili v času francoskega gospodarskega razmaha, med tako imenovanimi tridesetimi veličastnimi (*les trente glorieuses*), ko so se Francozi – tako kot Nemci – trudili privabiti delovno silo iz tujine. Prišli so prebivalci nekdanjih kolonij, ki so se vselili v blokovska naselja in tam ostali. Obstaja pa tudi blok z zelo posebno zgodbo, ki je sama po sebi metafora, zato ni čudno, da so jo predstavili v filmu z naslovom *Gagarin* (2020, režiserja Fanny Liatard in Jérémy Trouilh).

Poetična in na trenutke fantastična filmska pripoved o fantu, ki si želi raziskovati vesolje, a je rojen na napačnem mestu in ima napačno barvo kože, je umeščena v zelo resnično okolje: blokovski kompleks, ki nosi ime po ruskem kozmonavtu, ker ga je leta 1963 prav on prišel otvoriti.

Gradnjo kompleksa s skoraj 400 stanovanji v predmestju Ivry-sur-Seine je financirala PCF, podrpl pa so ga leta 2020, in sicer zaradi azbesta, ki ga je vseboval. Sprva so ga naseljevali delavci francoskega rodu, s prehodom v postindustrijsko družbo in selitvijo proizvodnje v države tretjega sveta pa so tovrstni objekti vse bolj postajali pribežališče za novi sloj, še ubožnejši in brezpravnejši od proletariata: priseljence iz afriških držav od Magreba do podsaharske Afrike. Leta 2018 je tam živelo 3000 ljudi, od tega jih je bilo 39 odstotkov pod pragom revščine.

Poskus orisa delavstva v Parizu ne bi bil popoln brez omembe stavbe, kjer domuje generalni štab PCF (Parti Communiste Français oziroma po slovensko sedež francoske komunistične partije). Prelepa modernistična stavba je namreč zrasla v času debelih krav, v 60. letih dvajsetega stoletja, zato ni nič čudnega, da so jo dali projektirati svetovno znanemu brazilskemu arhitektu Oscarju Niemeyerju. Stoji v devetnajstem pariškem okrožju in je vredna vsaj oglada od zunaj, v notranjščino pa je z malo sreče mogoče pokukati med katero od prireditev, ki jih stranka prireja, da bi nekoliko napolnila svojo blagajno.

Tega se je pred dobrimi dvajsetimi leti domislil predsednik Robert Hue, in uvodni modni reviji italijanske znamke Prada (katere ustanoviteljica Miuccia Prada se razglaša za levičarko) so sledili še drugi dogodki. Samo mislimo si lahko, kako bi to komentirali francoski zgodnji komunisti in borci za delavske pravice, če bi jih povabili na katero od modnih revij.

In če zaključimo z oblačilno metaforiko: zgradba, v kateri je sedež PCF, je danes videti kot prevelik suknjič na upadlih ramenih starca, ki je bil nekdaj čil in plečat ...

Ena izmed poslikav slavnega uličnega umetnika Setha Globepainterja v parku Parc de Belleville

Fotografija Shutterstock